

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Ernszt János ügyvéd (cím) által képviselt ifj. név (cím) I. rendű, név (cím) II. rendű, név (cím) III. rendű, név (cím) IV. rendű és a dr. Harkányi Ágnes ügyvéd (cím) által képviselt név (cím) V. rendű felpereseknek, a dr. Genye Szilárd ügyvéd (cím) által képviselt név (cím) I. rendű, dr. Hende Marcell ügyvéd (cím) által képviselt név (cím) II. rendű alperes ellen hagyaték kiadása iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2007. február 1. napján hozott 6.P.632.271/2003/46. számú ítélete ellen az I.-IV. rendű felperesek részéről 47. sorszám, az I. rendű alperes részéről 48. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részítéletnek tekinti, annak nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja.

Az I.-IV. rendű felperesekkel szemben előterjesztett, a hagyaték kiadására, értéktérítésre irányuló viszontkereset és beszámítási kifogást teljes terjedelmében elutasítja.

Az I.-IV. rendű felpereseket mint együttes jogosultakat megillető és az I. és a II. rendű alpereseket személyenként terhelő fizetési kötelezettséget 1.361.780 (egymillió-háromszázhatvanegyezer-hétszáznyolcvan) forintra felemeli, amely után az I. rendű alperest terhelő késedelmi kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontját 2002. január 18. napjára módosítja.

A késedelmi kamat mértékére vonatkozó rendelkezést akként pontosítja, hogy az 2004. április 30-ig évi 11 %, 2004. május 1. napjától a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal egyező mértékű.

A részítélettel elbírált körben az I. rendű alperest terhelő, az I.-IV. rendű felpereseket mint együttes jogosultakat megillető elsőfokú perköltség összegét 360.000 (háromszázhatvanezer) forintra felemeli, az V. rendű felperesnek járó elsőfokú perköltség összegét 100.000 (százezer) forintra leszállítja.

Kötelezi a II. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I.-IV. rendű felpereseknek mint együttes jogosultaknak 60.000 (hatvanezer) forint elsőfokú perköltséget.

Az elbírált viszontkereseti kérelmeket illetően mellőzi az I.-IV. rendű felperesek és az V. rendű felperes viszontkereseti illetéktérítésére kötelezését, helyette megállapítja, hogy a le nem rótt 392.790 (háromszázkilencvenkétezer-hétszázkilencven) forint illetéket az I. rendű alperes személyes költségmentessége folytán az állam viseli.

Az V. rendű felperes keresete, a vele szemben előterjesztett, a hagyaték kiadására, értéktérítésre irányuló viszontkereseti kérelem és beszámítási kifogás tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletét, a perköltségre is kiterjedően hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja.

Az elsőfokú ítélet egyéb rendelkezéseit helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I.-IV. rendű felpereseknek mint együttes jogosultaknak 160.000 (százhatvanezer) forint, az V. rendű felperesnek 40.000 (negyvenezer) forint másodfokú perköltséget.

Az I. rendű alperes fellebbezése után le nem rótt 392.790 (háromszázkilencvenkétezer-hétszázkilencven) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

A hatályon kívül helyezéssel érintett körben az V. rendű felperes, és az I.-II. rendű alperesek másodfokú eljárási költségét személyenként 100.000 (százezer) forintban, az I. rendű alperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illetéket 207.210 (kétszázhetezer-kétszáztíz) forintban állapítja meg.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

L.I. magyar-svájci kettős állampolgár (továbbiakban: örökhagyó) 2000. április 11-én hunyt el. Végrendeleti örökösei a 2002. december 16-án meghalt S.P. - jogutódjai az I.-IV. rendű felperesek - az V. rendű felperes és a II. rendű alperes. Törvényes örökösei $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{4}$ - arányban az alperesek és a perben nem álló L.A. $\frac{2}{4}$ arányban. Az örökhagyó az 1998. július 8-i német nyelvű, a magyar jog szerint alakilag érvénytelen írásbeli magánvégrendeletében az V. rendű felperesre hagyta a (...) számú trezorban őrzött aranytárgyait, a (..) szám alatti öröklakását, és az OTP számláján kezelt követelését. Egy lichtensteini bankszámlán kezelt pénzkövetelése $\frac{1}{2}$ részének örököségé az I.-IV. rendű felperesek jogelődjét, gépjárműve örököségé a

II. rendű alperest nevezte. A közjegyző a 2000. november 10. napján hozott hagyatékátadó végzésével - a hagyatéki tárgyaláson jelenlévő törvényes örökösöknek a végrendelet érvényességére vonatkozó elismerő nyilatkozata, a végrendeleti örökösökkel egyező kérelme alapján - az örökhagyó magyarországi hagyatékáról a végrendeleti, a végintézkedéssel nem érintett vagyontárgyak tekintetében pedig törvényes öröklés jogcímén rendelkezett. Az örökhagyó garázsingatlanát a törvényes örökösöknek, lakásingatlanát, az OTP folyószámlán kezelt követelését és gépjárművét a végrendeleti örökösöknek adta át.

Az I.-IV. rendű felperesek végleges keresetükben 2.649.570,-Ft és ennek 2001. szeptember 13-tól járó késedelmi kamata megfizetésére kérték az alperesek egyetemleges kötelezését. Hivatkozásuk szerint az örökhagyó hagyatékába tartozó külföldi bankszámláján kezelt követeléséből a pénzügyintézet személyenként 7.984,3 CHF-t az alpereseknek utalt át. Ennek forintellenértéke az I.-IV. rendű felpereseket illeti. A késedelmi kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontját jogelődjük teljesítésre felszólításának napjában határozták meg.

Az V. rendű felperes keresetében a külföldi bank széfjében őrzött és az I. rendű alperes által 2001. szeptember 26-án átvett ékszerek, ingóságok kiadására és 2.600 CHF átadására, vagy 3.453.500,-Ft ingó egyenérték megtérítésére kérte az I. rendű alperes kötelezését.

Az alperesek ellenkérelmükben a személyenkénti 7.984,3 CHF felvételét és birtokban tartását elismerték. Az I. rendű alperes viszontkeresetében a Ptk. 629. § (2) bekezdésére és a Ptk. 654. §-ára hivatkozással kérte a végrendelet érvénytelenségének megállapítását, továbbá a felperesek kötelezését az örökhagyó lakásingatlanában maradt, a 2000. április 17-i keltezésű, írógéppel készült leltárban felsorolt ingóságok kiadására. Ezek nem léteben összesen 2.732.560,-Ft értékkiegymenlítést igényelt, az I.-IV. rendű felpereseket együttesen 1.361.780,-Ft, és az V. rendű felperest is 1.361.780,-Ft megfizetésére kérte kötelezni. Számítása szerint a végrendeleti örökösöket megillető és terhelő követelések egybeszámításával 65.700,-Ft illeti. Utalt arra, hogy dr. L.A. törvényes örökös a felperesekkel szemben nem kívánt igényt érvényesíteni, ezért örökrészt a perben álló alperesek érvényesíthetik. A végrendelet alaki érvénytelensége körében azzal érvelt, hogy az örökhagyó végrendeletének minden oldalát nem írta alá. A törvénysértő hagyatéki eljárás, az eljáró közjegyző téves tájékoztatása alapján abban a hiszemben volt, hogy a külföldön lévő vagyponra a törvényes öröklés rendje érvényesül.

A II. rendű alperes beszámítási kifogásában 300.000,-Ft erkölcsi kárt érvényesített, az örökhagyó ingóságainak a lakásingatlanban maradt teljes értékét 4.520.000,-Ft-ban jelölte meg. Az ingó ellenérték $\frac{1}{2}$ részének és a perindítás folytán felmerült útiköltségeinek megtérítésére a felperesek mint együttes jogosultak kötelesek.

A felperesek ellenkérelme a viszontkereset és a beszámítási kifogás elutasítására irányult. Hivatkozásuk szerint az I. rendű alperes a végrendelt érvényességére

vonatkozó, a hagyatéki eljárásban tett nyilatkozatát határidőben nem támadta meg. Az I.-IV. rendű felperesek állították, hogy az ingóságokat nem tartják birtokukban. Az V. rendű felperes pedig arra hivatkozott, hogy a birtokbavételkor a lakásban csak az ingóságok egy része volt, amelyből több vagyontárgyat elajándékozott illetőleg mint értéktelent kidobott.

Az elsőfokú bíróság ítéletében az alpereseket személyenként az I-IV. rendű felperesek, mint együttes jogosultak részére 643.895.- Ft-t és ennek 2001.szeptember 14-től járó törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére, továbbá az I. rendű alperest az V. rendű felperes részére az ítélet rendelkező részében tételesen meghatározott, összesen 959.500,-Ft értékű ékszer kiadására, 2.600 CHF megfizetésére kötelezte. A meghaladó keresetet, az I. rendű alperes viszontkeresetét és a II. rendű alperes beszámítási igényét elutasította. Az I. rendű alperest az I.-IV. rendű felperesek részére 150.000,-Ft, az V. rendű felperes részére 150.000,-Ft, a II. rendű alperest az I.-IV. rendű felperesek részére 40.000,-Ft perköltség megfizetésére kötelezte. Megállapította, hogy az V. rendű felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt 186.510,-Ft kereseti illetéket, és az I. rendű alperes személyes költségmentessége miatt a viszontkereseti illetékből 561.367,-Ft-t az állam viseli. A további 38.633,-Ft viszontkereseti illeték megfizetésére az I-IV. rendű felpereseket kötelezte.

Az elsőfokú bíróság elsődlegesen a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti viszontkeresetet bírálta el. A megállapított tényállás szerint a 2000. november 10-én tartott hagyatéki tárgyaláson jelen volt valamennyi törvényes örökös. A közjegyző tájékoztatta a megjelenteket, hogy az örökhagyó végrendelete a magyar jog szerint alakilag érvénytelen, de ettől függetlenül az örökösök a végintézkedést érvényesnek elfogadhatják. A tárgyalási jegyzőkönyvből kitűnően a törvényes örökösök a végrendeletet érvényesnek ismerték el. Az érdekeltek a hagyaték átadását részben végrendeleti, részben törvényes öröklés jogcímén kérték és a hagyatékátadó végzés kihirdetése után fellebbezési jogukról lemondtak és a jegyzőkönyvet - az I. rendű alperes kivételével - a tárgyalás napján aláírták. Az I. rendű alperes a hagyatéki tárgyalás után írta alá a jegyzőkönyvet. Az eljáró közjegyző felkérésére 2002. május 13-án megjelent a közjegyző irodájában és az általa aláírt elismervény szerint a hagyatéki iratokba betekintett. A végrendelet tartalma, alaki hiányossága a törvényes örökösök előtt ismert volt, a jegyzőkönyv kijavítását nem kérték. Nem értékelhető az I. rendű alperes állítása, mely szerint a hagyatéki tárgyaláson kizárólag a perben nem álló törvényes örökös tett nyilatkozatot. Az I. rendű alperes 2002. május 13-án ugyanis a közjegyzőnél betekintett a hagyatéki iratokba. A Legfelsőbb Bíróság PK 261. számú állásfoglalásban kifejtettek szerint az I. rendű alperes határidőben a nyilatkozatot nem támadta meg. A perben a 2003. március 13-án tartott tárgyaláson hivatkozott először arra, hogy a felperesek igényüket érvénytelen végrendeletre alapítják, viszontkeresetét pedig 2003. szeptember 23-án terjesztette elő. Az öröklési igény nincs határidőhöz kötve, de a végrendelet elismerésére vonatkozó nyilatkozat megtámadásának határidejére a Ptk. 236. § (1) bekezdése és a hivatkozott állásfoglalásban kifejtettek irányadók.

Az alperesek nem vitatták a külföldi bank átutalását, ezért személyenként a felperesi jogelőd felszólításának időpontjához igazodóan, a 2001. szeptember 13-i forint árfolyam szerinti forintellenérték megfizetésére kötelesek az I-IV. rendű felperesek javára. A végrendelet alapján a széfben őrzött és az I. rendű alperesnél lévő ingóságok tulajdonjoga az V. rendű felperest illeti. Az I. rendű alperes ezért a szakértő által meghatározott értékben köteles a vagyontárgyak kiadására és 2.600 CHF megfizetésére. A lakásingatlanban maradt ingóságokat végrendeleti intézkedés hiányában a törvényes örökösök öröklik, az alperesek $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{4}$ arányban. A lakás 2000. április 17-ig lezárva volt, ekkor a IV. rendű felperes és néhai házastársa, valamint az I. rendű alperes az ingóságokról leltárt készítettek. Az ingatlan kulcsa 2000. június végén az V. rendű felperes birtokába került, aki egyes vagyontárgyakat elajándékozott. A felperesek az ingóságok egy részével nem számoltak el, ezért a Ptk. 339. § (1) bekezdése és 344. §-a szerinti egyetemleges kártérítési felelősségük fennáll. A még fellelhető ingóságok értékét a perben kirendelt igazságügyi szakértő 142.000,-Ft-ban állapította meg. Az I. rendű alperes által felkért magánszakértő az ingóságok szőnyegek nélküli értékét 701.000,-Ft-ban véleményezte. Az elsőfokú bíróság a további bizonyítást mellőzve, az ingóságok együttes értékét az I. rendű alperes megjelölésével egyezően, 2.723.560,-Ft-ban határozta meg. Indokolása szerint a vagyontárgyak pontos értéke már nem határozható meg, és erre az I. rendű alperes által javasolt biztosító- féle értékelés sem alkalmas. Az alpereseket személyenként az ingóságok $\frac{1}{4}$ részének értéke, azaz 680.890,-Ft illeti, ezzel szemben személyenként terheli az átutalt 7.984,3 CHF forint ellenértéke, azaz 1.324.785,-Ft. A követelések egybeszámításával az alpereseket személyenként terhelő fizetési kötelezettség mértéke 643.895,-Ft. Az elsőfokú bíróság utalt arra, hogy a felperesek kártérítési felelőssége egyetemleges, ezért az alperesek követelése bármelyik felperessel szemben beszámítható. Az I. rendű alperes köteles kiadni az V. rendű felperesnek a svájci széfből felvett ingóságokat és 2.600 CHF ellenértéket. A II. rendű alperes nem bizonyította, hogy a felperesek állított jogellenes magatartásával összefüggésben károsodott, ezért - tartalma szerint- nem vagyoni kárigénye alaptalan.

Az ítélet ellen az I.-IV. rendű felperesek és az I. rendű alperes fellebbezett.

Az I.-IV. rendű felperesek az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását az I. rendű alperes viszontkeresetének, illetve II. rendű alperes beszámítási kifogásának elutasításával kérték azzal, hogy az ítélet tábla az elsőfokú perköltséget a megbízási szerződés szerint emelje fel és marasztalja alpereseket a másodfokú eljárással okozott költségeikben. Érveik szerint

- az alperesek a viszontkeresetben, illetve a beszámítási kifogásban a felperesek egyetemleges marasztalását kérték, az elsőfokú bíróság a kérelmen túlterjeszkedve az I.-IV. rendű felperesek követelésébe számította be az alperesek teljes követelését, amely a Pp. 3. § (2) bekezdésébe és a 215. §-ba ütközik.

- Bizonyított, hogy az I.-IV. rendű felpereseket az ingóságok tekintetében felelősség nem terheli. Az örökhagyó halála napjától a rendőrségen őrzött kulcsokat az I. rendű alperes vette át, majd az április 17-i leltár felvétele után a kulcsok lezárt, aláírt

borítékba kerültek, melyet júniusban az I. rendű alperes jelenlétében a IV. rendű felperestől az V. rendű felperes sértetlenül vett át. A perben e tény az V. rendű felperes és az I. rendű alperes is elismerte, sőt állítása szerint a kulcsok átadásakor valamennyi leltárba vett ingóság az ingatlanban volt. Az V. rendű felperes birtokba lépésekor tehát valamennyi ingóság megvolt, ezért iratellenes megállapítás, hogy nem dönthető el a felperesek őrzési kötelezettségének megsértése. Az I-IV. rendű felperesek jogellenes magatartás hiányában egyetemlegesen nem marasztalhatók az ingatlanban maradt ingóságok értékének megtérítésére.

- Az ingóságok értékének bizonyítása a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján az alpereseket terhelte. Az elsőfokú bíróság az eljárási szabályok megsértésével, a beszerzett és az I. rendű alperes által csatolt magánszakvéleménnyel szemben kizárólag az I. rendű alperes előadása alapján állapította meg az ingóságok egyébként vitatott értékét.

Az I. rendű alperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a keresetek elutasítását kérte. Másodlagos fellebbezési kérelmében kérte az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság utasítását a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára. Érvelése szerint

- az elsőfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy dologi jogi igényét nem érvényesítheti, illetve a megtámadással kapcsolatos kifogását elkésztetten terjesztette elő. A végrendelet érvénytelenségének megállapítását a Ptk. 654. §-ára alapította. Az öröklési igény el nem évülő tulajdoni igény, amely bármikor érvényesíthető. A Ptk. 236. § (3) bekezdése szerint a megtámadási jog kifogás útján bármikor érvényesíthető. A végrendelet érvénytelenségére a 2003. március 11-én kelt előkészítő iratban már hivatkozott, a Pp. 3. § (2) bekezdéséből következően tehát a kifogást már ekkor előterjesztette.

- A közjegyző téves tájékoztatása alapján, az ügy mielőbbi lezárása érdekében, a közjegyző felhívására írta alá a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvet. Tehát ezen időponttól nem ismerhette fel a megtévesztést, mert abban a tudatban volt, hogy a külföldi ingóságokra a törvényes örökösök a jogosultak. Az I-IV. r. felperesek követeléséről a 2002. március 21-én, az V. rendű felperes igényéről a 2003. április 11-én benyújtott keresetlevél kézbesítésekor értesült, így a megtévesztés felismerésétől a kifogás közléséig egy év nem telt el.

- Az elsőfokú bíróság az V. rendű felperes javára a 2.600,- CHF kiadására, továbbá 453.500,- Ft megfizetésére vonatkozó marasztalással a tartozás kétszeres megfizetésére kötelezte. A 2.600,- CHF a svájci széfben aranyérmék beváltásából származó ellenérték, amely forintba átszámítva - 166,7,-Ft árfolyamon számolva - 453.500,- Ft-nak felel meg.

- Kifogásolta az I-IV. rendű felperesekkel szemben megállapított tartozás utáni késedelmi kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontját. A helyesen 7.984,3,- CHF-t ténylegesen 2002. január 17-én utalták át az alperesek bankszámlájára, ezért a késedelembe esése legfeljebb 2002. január 18-án állhatott be. Az I. rendű alperest azonban a beszámított 680.890,-Ft ingó ellenérték után az örökhagyó halálát követő naptól, tehát 2000. április hó 12. napjától 2002. január 17-ig megilleti a késedelmi kamat.

- Az elsőfokú bíróság a viszontkeresetben megjelölt - a perzsaszőnyegeken kívüli - ingóságok értékét az ítéleti okfejtéstől eltérően nem az alperesek által egyezően megjelölt 2.448.000,-Ft-ban határozta meg, hanem a szakértői vélemény alapján döntött. Nem értékelte állítását, mely szerint örökhagyó vagyoni körülményei és a szakvéleményben meghatározott ingó érték ellentétben áll és indokolás nélkül utasította el a tanúmeghallgatásra irányuló bizonyítási indítványát. A közös képviselő fiának, továbbá L.A. és ifj. L.A. vallomásával a nagy értékű bútorok, festmények léte, szakértő kirendelésével értéke is tisztázható lett volna.
- Külföldön a hagyaték megszerzése érdekében eljár, a hagyaték megszerzésével kapcsolatos utazási és tartózkodási költségeire az V. rendű felperessel szemben 235 CHF beszámítási igényt érvényesített.
- Csatolta a perben nem álló törvényes örökösrel 2008. március 5-én kötött szerződést, melyben L.A. törvényes öröklés jogcímén őt megillető bizonytalan követelés egy részének érvényesítését reá engedményezte.

A II.rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

Fellebbezés nem támadta az I.-IV. rendű felpereseket együttesen megillető, az alperesekre háruló személyenkénti fizetési kötelezettség jogalapját, ezután a II. rendű alperest terhelő késedelmi kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontját, továbbá a beszámítási kifogással érvényesített nem vagyoni kárigény elutasítását.

Az I.-IV. rendű felpereseknek a hagyaték kiadására, értéktérítésre irányuló viszontkereset és beszámítási kifogás teljes terjedelmű elutasítására irányuló és az I. rendű alperesnek az I.-IV. rendű felpereseket megillető pénzkövetelés utáni késedelmi kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontját kifogásoló fellebbezése alapos, a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti viszontkereset elutasítását kifogásoló fellebbezése alaptalan. Az V. rendű felperes keresete, vele szemben a hagyaték kiadása, értéktérítés iránti viszontkereset és a II. rendű alperes beszámítási kifogása, továbbá az I. rendű alperesnek a fellebbezési eljárásban előterjesztett beszámítási igénye érdemben nem bírálható el.

1. A végrendelet érvénytelensége

Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok együttes és okszerű mérlegelésével helyesen megállapított tényállás alapján érdemben helyes döntéssel utasította el az I. rendű alperes által előterjesztett, a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti viszontkeresetet. Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ténybeli és jogi okfejtésének túlnyomó részével is egyetért. A fellebbezési érveléssel szemben az ítélet tábla az alábbiakra utal.

A tulajdoni jellegű öröklési igények a Ptk. 115. § (1) bekezdése értelmében nem évülnek el. Erre figyelemmel mondja ki a Ptk. 654. §-a, hogy a jogosult a végrendelet érvénytelenségének megállapítására irányuló igényét bármikor - tehát határidő nélkül - érvényesítheti. A Ptk. 653. §-a azonban az érvénytelenség figyelembevételét meghatározott eljárás lefolytatásához, az igénynek a végrendelet megtámadásával való érvényesítéséhez köti. A Legfelsőbb Bíróság PK 85. számú

állásfoglalás b) pontja kimondja, hogy valamely alaki kellék hiánya a végrendelet jogi létezésétől nem fosztja meg, hanem érvénytelenné teszi. Az érvénytelenség hivatalból nem, hanem csak akkor vehető figyelembe, ha arra az érdekelt hivatkozik. Ez az állásfoglalás indokolása szerint azt jelenti, hogy ha a végrendelet alakilag fogyatékos, nem tekinthető jogilag létre nem jöttek, mert joghatások fűződhetnek hozzá attól függően, hogy az érdekeltek vagy azok valamelyike a fogyatékokosságból származó igényét érvényesíteni kívánja-e. Ez történhet akként, hogy az érdekelt a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt pert indít, vagy az ellene indított perben az érvénytelenségre viszontkeresetben - ha a kereset más jogi tényen alapul - illetve enélkül védekezésésként hivatkozik.

A végrendelet érvénytelenségével kapcsolatos igény érvényesítésére elsősorban a hagyatéki eljárásban nyílik lehetőség. A módosított 6/1958. (VII. 4.) IM számú rendelet (továbbiakban: He.) 50. § (1) bekezdése szerint a közjegyzőnek a hagyaték átadása kérdésében a tényállást hivatalból kell megállapítania, a He. 61. § értelmében a hagyaték átadása körében a végrendelet alaki érvényességét is vizsgálja. Ha a kihirdetés során a végrendelettel kapcsolatban valamilyen aggályt keltő körülményt észlel, azt a kihirdetésről, illetőleg a tárgyalásról készült jegyzőkönyvben rögzíti (He. 36. § (1) bekezdése).

Az ügybeni hagyatéki iratokból kitűnően a 2000. november 10-én tartott hagyatéki tárgyaláson a törvényes örökösök jelen voltak. Az eljáró közjegyző a tájékoztatta a megjelenteket, hogy az örökhagyó végrendelete alakilag érvénytelen. Az I. rendű alperes tehát a megtámadás okáról a hagyatéki eljárásban tájékoztatást kapott, a végrendeletet azonban a közokiratban foglalt nyilatkozat szerint maga is érvényesnek fogadta el.

A hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyv a Pp. 195. § (1) bekezdése szerint a közjegyző ügykörén belül megszabott alakban kiállított közokirat, amely teljesen bizonyítja a benne foglalt intézkedést vagy határozatot, továbbá az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, úgyszintén az okiratban foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját. A hagyatéki eljárásban a 2000. november 10-én tartott tárgyalásról felvett jegyzőkönyv bizonyítja, hogy az I. rendű alperes az örökhagyó alakilag hibás végrendeletét érvényesnek fogadta el és a hagyaték átadását részben végrendeleti, részben törvényes öröklés jogcímén kérte. A tárgyalási jegyzőkönyv kijavítását nem indítványozta, a hagyatékátadó végzéssel szemben fellebbezést nem terjesztett elő.

A Pp. 195. § (5) bekezdése értelmében ellenbizonyításnak a közokirattal szemben is helye van. A fél ehhez képest a közokirat tartalmának megdöntésére bizonyíthatja, hogy nyilatkozatot nem tett, vagy a nyilatkozattétel nem úgy történt, ahogyan azt a közokirat feltünteti. Az I. rendű alperes nem bizonyította, hogy a hagyatéki tárgyaláson a törvényes örökösök nevében a perben nem álló törvényes örökös tett a végrendelet érvényességét elismerő nyilatkozatot. Az érdekazonos alperesek állításával szemben a perben nem álló törvényes örökös tanúvallomása a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvben foglaltakat megerősítette.

A fentiekből megállapítható, hogy az I. rendű alperes a hagyatéki tárgyaláson a végrendeletet alaki hibájára vonatkozó közjegyzői tájékoztatás után a végrendeletet érvényesnek ismerte el, mind alakilag, mind annak tartalmát illetően. A hagyatéki eljárásban tett ezen anyagi jogi nyilatkozata a Legfelsőbb Bíróság PK 261. számú állásfoglalása értelmében egyoldalúan nem vonható vissza. A visszavonás hatályosságához a nyilatkozattal jogot szerzett másik fél beleegyezése szükséges, illetve a nyilatkozat az általános ügyleti megtámadási alapon támadható meg. A hivatkozott állásfoglalás indokolása szerint a hagyatéki eljárásban tett nyilatkozat visszavonásával kapcsolatos jogértelmezési tétel lényegében a szerződés létrejöttére vonatkozó, a Ptk.-ban foglalt rendelkezéseknek felel meg.

Az I. rendű alperes egyoldalú nyilatkozatára a Ptk. 199. § (1) bekezdése szerint a szerződésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. E nyilatkozatok visszavonásával kapcsolatban a Ptk. 211-215. §-ai, megtámadására pedig az általános ügyleti nyilatkozatok megtámadására vonatkozó rendelkezések az irányadók (BH1985.59.). Az I. rendű alperes végrendelet érvénytelensége iránti viszontkeresetének ezért előfeltétele a hagyatéki eljárásban tett nyilatkozata eredményes megtámadása lett volna. Az I. rendű alperes nyilatkozatát nem támadta meg, ezért a végrendelet érvénytelenségének megállapítására irányuló keresete ez okból volt elutasítandó (BH2002.59.).

Az ítéletábra megjegyzi, hogy a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyv utóbb történt aláírása a végrendelet alaki hibájának, továbbá a megtámadási ok ismeretében tett, a végrendelet érvényességét elismerő nyilatkozat megerősítésének minősül. Így az I. rendű alperesnek a hagyatéki eljárásban tett nyilatkozatának megtámadási joga a Ptk. 199. §-a szerint alkalmazandó 236. § (4) bekezdése értelmében egyébként is megszűnt. A hivatkozott rendelkezés szerint a megtámadás joga megszűnik, ha a megtámadásra jogosult a megtámadási határidő megnyílta után nyilatkozatát írásban megerősíti. A Ptk. 236. § (2) bekezdésének a) pontja értelmében a megtámadási határidő megkezdődik a tévedés, megtévesztés felismerésekor.

Az I. rendű alperes állítása szerint a felperesek keresetének benyújtásáig az eljáró közjegyző téves tájékoztatása alapján abban a tudatban volt, hogy a külföldi ingóságokra a törvényes öröklés rendje érvényesül. Maga hivatkozott arra, hogy a jegyzőkönyvet a közjegyző felhívására írta alá. A hagyatéki iratokból megállapíthatóan az I. rendű alperes bizonyítottan az eljáró közjegyző felkérésére 2002. május 13-án jelent meg a közjegyzői irodában. E tényekből pedig alappal következtethető, hogy az I. rendű alperes részéről a jegyzőkönyv aláírására 2002. május 13-án került sor. Az iratokból kitűnően az I. rendű alperes az I.-IV. rendű felperesek jogelődje által előterjesztett keresetlevelet 2002. május 8-án átvette. Ebből következően a tárgyalási jegyzőkönyv aláírásakor tévedését már felismerhette. Az I. rendű alperes tehát a végrendelet érvényességét elismerő nyilatkozata megtámadási határidejének megnyílta után a jegyzőkönyv aláírásával nyilatkozatát megerősítette. Az ítéletábra arra is, hogy az I. rendű alperes nyilvánvalóan tudomást szerzett a 2001. február 23-án hozott svájci bírósági

határozat tartalmáról, amely a perindítás lehetőségének biztosítása mellett elrendelte az örökösök kinevezését azzal, hogy az V. rendű felperes a trezorban elhelyezett vagyontárgyakat, míg az I.-IV. rendű felperesek jogelődje a bankkövetelés ½ részét öröklí.

A fentiek alapján az ítélet tábla a Pp. 213. § (2) bekezdése alapján hozott részítélettel a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti viszontkeresetet elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezést a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

2. A hagyaték tárgyainak kiadása

2.1. Az I-IV. rendű felperesek követelése

A fellebbezési eljárásban már nem volt vitás, hogy az alperesek által személyenként felvett 7.984,3,-CHF - helyesen - személyenként 1.324.780,-Ft ellenértéke az I-IV. rendű felpereseket, mint együttes jogosultakat megilleti. Az I. rendű alperes a fellebbezési tárgyaláson igazolta, hogy a banki átutalásra ténylegesen 2002. január 17-én került sor, így késedelembe csak 2002. január 18-tól esett. Az I. rendű alperes ezért a Ptk. 301. § (1) bekezdése szerint a késedelme esés időpontjáról köteles késedelmi kamat megfizetésére. Egységes alperesi pertársaság hiányában és a fellebbezési kérelemhez kötöttség elvére figyelemmel az ítélet tábla nem érinthette a II. rendű alperest terhelő késedelmi kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontjára vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezést. A késedelmi kamat mértéke a Ptk. 301. § (1) bekezdése szerint pontosítva 2004. április 30-ig évi 11 %, 2004. május 1. napjától a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal egyező.

2.2. Az I-IV. rendű felperesekkel szemben előterjesztett viszontkereset és beszámítási kifogás az ingatlanban maradt hagyaték kiadására vagy értékének megtérítésére

A perben kétséget kizáróan bizonyított, hogy az örökhagyó halála után a lakásingatlanban elhelyezett ingóságok tekintetében az I-IV. rendű felpereseket kártérítési felelősség nem terheli. A IV. rendű felperes és az I. rendű alperes egybehangzó előadása szerint az örökhagyó április 11-i halálakor a lakásingatlan kulcsa a rendőrségre került. Az I. rendű alperes részére a kulcsot másnap kiadták. A IV. rendű felperes, néhai házastársa és az I. rendű alperes a lakásban maradt vagyontárgyakat április 17-én leltárba vették és másnap az I. rendű alperes által legépelt leltárösszesítőt mindhárman aláírták, majd a lakáskulcsot egy borítékba helyezték és azt lezárták. Ennek tényét a boríték záró részén történő aláírásukkal mindhárman igazolták. Az V. rendű alperes a júniusi birtokbavételkor az érintetlen, három aláírással ellátott borítékot vette át az I. rendű alperes, a IV. rendű felperes és néhai házastársa jelenlétében. (A IV. rendű felperes, az V. rendű felperes személyes meghallgatása 7. sorsz. jkv., az I. rendű alperes személyes meghallgatása 7. sorsz. jkv., 19. sorsz. jkv.) Az V. rendű felperes előadása szerint (7. sorsz. jkv.) a IV. rendű felperes és néhai házastársa a lakás birtokbavételéig az ingatlanban nem járt. Az I. rendű alperes pedig állította (7. sorsz. jkv., 19. sorsz. jkv.), hogy az V. rendű felperes júniusi birtokbavételekor a felnyitott lakást megtekintette, és megállapította a leltárba vett ingóságok meglétét. A fentiekből kizárólag az

következtethető, hogy az írógéppel készült ingóeltárba felvett valamennyi ingóság a hagyatéki eljárás lefolytatása előtt az V. rendű felperes birtokába került. Az I.-IV. rendű felperest tehát a jogalap nélküli birtoklás szabályai (Ptk. 193.-195. §-ai) alapján a Ptk. 339. § (1) bekezdése szerinti kártérítési felelősség nem terheli.

Az ítélet tábla ezért a jogerős részítélettel az I.-IV. rendű felperesekkel szemben a hagyaték kiadására, értéktérítésre irányuló viszontkereset és beszámítási kifogást teljes terjedelmében elutasította. Az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezésének a Pp. 253. § (2) bekezdése szerinti részbeni megváltoztatásával az alpereseket az I.-IV. rendű felpereseket megillető és a teljesítés helye szerinti pénznemben megállapított készpénz hagyaték átengedésére kötelezte.

2.3. Az V. rendű felperessel szemben előterjesztett - az örökhagyó lakásában lévő hagyaték kiadására vagy értékének megtérítésére - viszontkereset és beszámítási kifogás érdemben nem bírálható el.

A jogerős ítélet 2.2. pontjában kifejtettek szerint az V. rendű felperes birtokába kerültek az írógéppel készült leltárba felvett, az örökhagyó lakásában lévő vagyontárgyak. Nem vitás, hogy az ingóságokra vonatkozó végintézkedés hiányában e hagyatéki vagyontárgyak örökösei a törvényes örökösök. Kétségtelen, hogy az V. rendű felperes, mint jogalap nélküli birtokos rendelkezett a vagyontárgyak egy részével. A jogalap nélküli birtoklás azonban a jogszerűség látszatán is alapulhat tehát, amikor sem a birtokos sem más személy nem ismeri fel a jogalap hiányát. Ilyen helyzet állhat elő az álörökös esetében, aki végrendeleti vagy törvényes öröklés címén vette birtokba a hagyaték tárgyait anélkül, hogy tudna a törvényes örökösöt megillető tulajdoni igényről, illetőleg a más javára szóló végrendeletről. A Ptk. ezért eltérő jogkövetkezményeket fűz a jó-, illetőleg a rosszhiszemű jogalap nélküli birtokláshoz. Jóhiszemű a birtoklás, ha a birtokos jóhiszeműsége a birtok megszerzésekor fennáll és addig tart amíg olyan körülmények nem jutnak tudomására, amelyekből felismerte, vagy felismerhette jogalap nélküli birtoklásának hiányát. A rendelkezésre álló adatokból kétséget kizáróan csak az állapítható meg, hogy az V. rendű alperes 2000. júniusában az I. rendű alperes hozzájárulásával - a lakáskulcs átadásával - került a már hivatkozott leltárba felvett ingóságok birtokába és az eljáró közjegyző a 2000. november 10-i hagyatéki tárgyaláson az ingóságok leltározásával kapcsolatos tájékoztatást megadta.

Az elsőfokú bíróság a fenti körülményeket nem vizsgálta és nem tisztázta a lakásban maradt ingóságok értékét. A perben kirendelt szakértő hiányos véleményének előterjesztése, az I. rendű alperes által felkért magánszakértői vélemény benyújtása után, a Pp. 182. § (3) bekezdésében foglaltak mellőzésével a vitatott ingó értéket az I. rendű alperes értékmegjelölését elfogadva határozta meg. Kétségtelen, hogy a bíróság a bizonyítékoknak a maguk összességében történő értékelése során nincs elzárva attól, hogy a szakértői véleményt mellőzze, ezt azonban csak a perben feltárt kétségtelen tényekre alapozva teheti meg. Nem tekinthető ilyennek az elsőfokú bíróság által hivatkozott időmúlás, és az sem, hogy az ingóságok egy része megsemmisült, ma már nem lelhető fel. Az idő múlása és a

hiányzó ingóságok ténye nem teszi lehetetlenné, ezért feleslegessé a feltárba felvett ingóságok értékének megállapítását. Az ingóságok értékét illetően a tényállás kellő feltárása elmaradt, az egyébként szakkérdésnek minősülő értékmeghatározás tényekkel alá nem támasztott, okszerűtlen következtetés eredménye, amely az elsőfokú ítéletet ebben a körben megalapozatlanná teszi. A helyes döntéshez szükséges tények a fellebbezési eljárásban nem állnak rendelkezésre. Az ítéletábrának ezért a Pp. 252. § (2) és (3) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet az V. rendű felperessel szemben előterjesztett, a hagyaték kiadására, értéktérítésre irányuló viszontkereseti kérelem és beszámítási kifogás, továbbá értelemszerűen az V. rendű felperes keresete részében hatályon kívül kellett helyeznie.

Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak a felek személyes meghallgatásával, a felajánlott bizonyítás teljesítésével kell tisztáznia az V. rendű felperes birtoklásának jó,- illetve rosszhiszemű voltát, a megsemmisült, elajándékozott és vitatott ingóságok körét, jellemzőit. Az ingóságok értékének megállapítása a Pp. 182. § (3) bekezdésének megfelelően a perben kirendelt szakértő szakvéleményének kiegészítésével vagy más szakértő kirendelésével történhet. A megismételt eljárásban lehetőség nyílik az V. rendű felperes keresetében érvényesített 2.600 CHF követelés tisztázására, az I. rendű alperes fellebbezésében előterjesztett beszámítási igény, valamint az engedményezés elbírálására, az V. rendű felperest és az alpereseket ténylegesen megillető, illetve terhelő követelések egybeszámításával a jogszerű marasztalás meghatározására.

3. Első- és másodfokú perköltség, másodfokú költség, elsőfokú eljárási,- és fellebbezési illeték.

3.1. A részítélettel elbírált körben az I.-IV. rendű felperesek keresete sikeresen vezetett. Az I. rendű alperes végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti, valamint az I.-IV. rendű felperesekkel szemben a hagyaték kiadása iránti viszontkeresete eredménytelen maradt. Az ítéletábra ezért a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése, a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alkalmazásával az elsőfokú perköltség, továbbá a viszontkereseti illeték viselésére vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezést részben, a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint megváltoztatta. Az I.-IV. rendű felpereseket együttesen megillető, az I. rendű alperest terhelő elsőfokú perköltség összegét felemelte. Az I.-IV. rendű felperesek javára az elbírált körben pervesztes I. rendű alperest is kötelezte - a 8/2002. (III. 30.) IM rendelet alapján megállapított, az áfát is tartalmazó ügyvédi munkadíjból, valamint a lerótt elsőfokú eljárási illeték arányos részéből álló - elsőfokú perköltség megfizetésére. A végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti kereset tekintetében pernyertes V. rendű felperest megillető elsőfokú perköltség összegét leszállította. A felperesek viszontkereseti illetéktérítési kötelezettségének mellőzésével egyidejűleg megállapította, hogy az I. rendű alperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt viszontkereseti illeték az állam terhén marad.

3.2. Az ítéletábra a részítélettel elbírált kereseti és viszontkereseti kérelmek után a felpereseknek járó másodfokú perköltség - az ügyvédi tevékenység utáni áfát is

tartalmazó ügyvédi munkadíj, az I.-IV. rendű felperesek részéről lerótt fellebbezési illeték - és az I. rendű alperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illeték viseléséről a Pp. 239. §-a értelmében a Pp. 78. § (1) bekezdése, a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése, 14. §-a és a 8/2002. (III. 30.) IM rendelet alkalmazásával határozott.

3.3. A hatályon kívül helyezéssel érintett kereseti és viszontkereseti kérelem tekintetében az V. rendű felperes, és az alperesek személyenként felmerülő másodfokú eljárási költségét, továbbá a fellebbezési illetéket a Pp. 252. § (4) bekezdése alapján az ítéletábra megállapította. Annak viseléséről az elsőfokú bíróság dönt az eljárást befejező határozatában.

Budapest, 2008. március 11.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.,
a tanács elnöke

. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k.,
előadó bíró

Dr. Puskás Péter s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: